

STRATEGIPLAN FÖR STIFTELSEN HÄSTFORSKNING 2024–2028

Strategiplanen är avsedd att gälla från 2024 till 2028. Kopplat till denna strategiplan finns ett forskningsprogram som är framtaget av svenska och norska intressenter tillsammans. Strategiplanen och forskningsprogrammet presenteras på www.hastforskning.se och www.nhest.no.

1. BAKGRUND

Stiftelsen Hästforskning (SHF) bildades 2004 av Hästnäringens Nationella Stiftelse (HNS) i samverkan med AB Trav och Galopp (ATG), Stiftelsen Lantbruksforskning och Agria djurförsäkring (Agria).

Svensk hästnäring avsätter årligen medel till hästforskningen via SHF. Dessa medel kanaliseras från Svensk Travsport via HNS till SHF inom ramen för nu gällande avtal mellan travsporten och svenska staten om finansiering av allmänna ändamål inom hästnäringen via HNS. Även Agria Djurförsäkring bidrar till finansieringen via tecknat avtal med SHF.

Tack vare samverkan mellan hästnäringen och den svenska staten, via forskningsrådet Formas, har SHF kunnat stödja viktiga projekt inriktade på såväl veterinärmedicinsk och husdjursvetenskaplig forskning som frågor kring hästens relationer till människa, samhälle och miljö.

Under 2009 inledde Sverige och Norge via Norges Forskningsråd, ett samarbete om hästforskning för att lyfta samverkansprojekt mellan länderna. De norska parterna är "Forskningsmidler over jordbruksavtalen", Norges Forskningsråd och Norsk Hestesenter, där norska hästnäringen och staten bidrar med forskningsmedel. Norsk Hestesenter arbetar för att främja hästforskning, koordinera de norska intressenterna och delta i styrelsearbetet inom SHF och i forskningskommittén. Avtalet, som slutits mellan länderna, verkar för att lyfta samverkansprojekt inom forskning och utveckling. Genom samarbetet nyttjar Norge bland annat den forskningsadministration som SHF tillsammans med Stiftelsen Lantbruksforskning skapat.

2. NULÄGESBESKRIVNING

I Sverige finns ca 355 000 hästar, utspridda över hela landet på omkring 70 000 platser. Det utbredda intresset för hästar medför en stor efterfrågan på varor och tjänster. Nya produkter, yrken och tjänster utvecklas och ger grund för småföretagande i hela landet. Sveriges hästar genererar

en direkt samhällsekonomisk omsättning om ca 32 miljarder SEK årligen och skapar samlat omkring 18 500 helårssysselsättningar, vilket innebär jobb för mer än dubbelt så många människor.

Även Norges hästnäring är betydande med åtminstone 100 000 hästar och med en samhällsekonomisk omsättning om ca 7,4 miljarder NOK (2018) och omkring 10 000 årsverken.

Svensk och norsk hästnäring rymmer en bred diversitet av olika verksamheter och syften där hästar ingår. De olika inriktningarna, till exempel hoppning, dressyr, fälttävlan, avel, trav och galopp, engagerar ett stort antal människor, från internationell elitnivå till breddverksamhet i form av hobby och fritid för barn, unga och vuxna. Specialiseringen i de olika inriktningarna blir allt starkare och ställer därmed krav på ständiga kunskapsframsteg för en hållbar utveckling.

Hästar hålls i stor utsträckning i anslutning till landsbygd och jordbruksmark nära tätorter, med närhet till såväl människor som foder- och betesmark. Möjlighet att hålla hästar och driva verksamhet inspirerar till utflyttning från städer och är ett bidrag till en levande landsbygd. Hästen och dess foderbehov har en viktig roll för vallodlingen och därmed kolinlagringen samt som inkomstkälla för lantbruket i försäljning av grovfoder och bete. Hästen ingår som en naturlig del i kretsloppet och bidrar i stor utsträckning till att bevara odlingslandskapets biologiska mångfald samt kultur- och naturvärden. Den samlade hästnäringen påverkar 9 av de 17 mål som inryms inom Agenda 2030. Hästnäringen står inför utmaningar med ökade kostnader och ett tufft ekonomiskt läge i samband med lågkonjunktur i ekonomin samt de senaste årens stora variation i skördarnas kvalitet och kvantitet.

Hästar innebär en aktiv fritid för många och är en källa till upplevelser och avkoppling som bidrar till folkhälsan genom ökad livskvalitet samt psykiskt och fysiskt välbefinnande. Intresset för hästen som en resurs för människors hälsa inom Hästunderstödda Insatser (HUI) ökar, och behovet av ny kunskap på området är stort. Ridsport är den tredje största ungdomsidrotten, särskilt för flickor och kvinnor. Även inom trav- och galoppsport samt avel pågår dagligen värdefulla aktiviteter för barn och unga. Därutöver sker en rad andra hållbara samhällsnära tjänster med hästen som hjälpmedel; sophämtning, grönyteskötsel, skonsam gallring och avverkning av skog, naturupplevelser och turism, för att nämna några. Arbetsmarknaden är betydande och behovet av säkra samt nytänkande arbetssätt samt hjälpmedel är stort.

Kraven på etisk hästhållning i alla led, som tar hänsyn till hästens biologiska och grundläggande behov via de fem domänerna, ökar från det omgivande samhället, såväl nationellt som internationellt samt för såväl hobbyverksamhet som tävlingsverksamhet. Förtroende och acceptans

(Social License to Operate - SLO) är samlat den viktigaste framtidsfrågan. Tillgång till, och utveckling av, relevant forskningsbaserad kunskap är avgörande för en fortsatt positiv utveckling. Här kan stiftelsen bidra signifikant genom sitt arbete att främja forskning som kan förbättra hästens välfärd för praktisk implementering i hästnäringen och därmed säkerställa en god djurvälfärd i träning på hemma plan, på tävling, och att hästhållningen i sig under de övriga timmar på dygnet som hästen inte tränas uppfyller hästens behov vilket kan summeras och utvärderas välfärdsmissigt inom ”De fem domänerna” 1)Utfodring, 2) Fysisk miljö hästens hålls i, 3) Hälsa, 4) Hästens beteende och interaktion i miljön den hålls i, med andra hästar, och med människan, 5) Hästens mentala tillstånd och upplevelse av övriga 4 domänerna. Samtliga av dessa domäner täcks in av Stiftelsens fokusområden inom respektive forskningsprogram.

För att fortsätta tillväxten och nå uppsatta mål är det väsentligt att hästnäringen är en relevant och respekterad aktör i det omgivande samhället. Tiden från idé, via forskning, till omsättning i praktiken är en process som kan ta mer än 10 år. SHF:s processer är goda, och stiftelsen fokuserar på tillämpad forskning av hög relevans och nytta för hästnäringen. För bägge länderna har hästnäringen en stor potential, och kan bidra till lösningar på olika samhällsutmaningar. Tillväxt inom hästsektorn gynnar inte enbart hästnäringens enskilda individer, företag och organisationer utan även samhället i stort.

SHF:s forskningsprogram uppdateras parallellt med strategiplanen och täcker in de senaste rönen och utmaningarna. Vid de senaste revideringarna av forskningsprogrammet har djurvälfärd (kunskapsbaserad) samt ett ökat fokus på hållbarhet och miljö arbetats in i programområdena. Söktrycket de senaste tio åren har fördelat sig väl över forskningsprogrammets olika delområden; Veterinärmedicin, husdjursvetenskap och teknikvetenskap samt samhällsvetenskap och humaniora. I ett internationellt perspektiv är SHF:s kombinerade satsning på de båda programområdena relativt unikt.

Inom några områden är Svensk/Norsk hästforskning världsledande, som till exempel rörelsemekanik och djurvälfärd. Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) och Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) är de två universitet som är högst representerade i utlysningarna. Bägge universiteten rankas bland de 50 främsta i världen inom området Veterinary Sciences och SLU rankas som nummer tre i världen inom Agriculture & Forestry.

3. VERKSAMHETEN

Vision

”Nordisk hästforskning – ledande i världen”

Utifrån fastlagda strategier leder samarbetet kring hästforskning mellan Sverige och Norge mot visionen.

Mission och syfte

Stiftelsens mission är:

”Finansiera forskningsprojekt med vetenskapligt hög kvalitet och relevans rörande hästar och hästnäringens utveckling”.

Det övergripande syftet för norsk och svensk hästforskning är ett ökat värdeskapande för hästen, näringen, människan och samhället. Hästforskning, finansierad och administrerad av SHF, ska finansiera och stödja forskningsprojekt med vetenskapligt hög kvalitet och relevans rörande hästar och hästnäringens utveckling samt öka kunskap och synliggöra hästens position i samhället. Forskningen i Norge och Sverige ska också bidra till ökad hästvelfärd samt att hitta nya användningsområden inom hästsektorn, såsom hälsa och rehabilitering samt omsorg för människan.

Värdegrund

Värdegrunden beskriver en trovärdig och hållbar bild av SHF och dess forskningsprojekt. Vid projekt finansierade av eller i samverkan med SHF förväntas att forskare och andra samarbetspartners agera utifrån värdegrunden:

Relevans och nytta – forskningsprojekt finansierade av SHF ska vara av hög relevans och till stor nytta för hästen och hästnäringens aktörer samt ge samhällsnytta.

Etik och hästvelfärd – SHF står för god forsknings- och djuretik (hästvelfärd och etisk hästhållning) i alla avseenden.

Kvalitet – i alla led från utlysning och bedömning till resultatförmedling och övrig administration ska hög kvalitet genomsyra SHF:s arbetssätt.

Forskningsprogram & utlysning

Forskningsprogrammet har under 2023 reviderats och uppdaterats för att spegla behoven inom hästsektorn idag och gäller 2024–2028.

Forskningsprogrammet är indelat i två programområden:

- Veterinärmedicin, husdjursvetenskap och teknikvetenskap (VHT)
- Samhällsvetenskap och humaniora (SH)

Den strategiska målsättningen om fördelning av forskningsmedel mellan de två områdena är 60% till VHT och 40% till SH. Genom uppdelningen pekar SHF på vikten av bägge områden och specialisering främjas.

Forskningsprogrammet i sin helhet kan läsas på www.hastforskning.se och www.nhest.no

Utlysningen sker i två steg, där sökande i steg 1 inkommer med kortare skiss som bedöms med avseende på relevans och potential. Projekt som går vidare till steg 2 inkommer med en full ansökan som bedöms med avseende på relevans och vetenskaplig kvalitet. För att beviljas ska forskningsprojekten hålla både högsta vetenskapliga kvalitet och vara av högsta relevans för hästnäringen. Bedömningskriterierna framgår av handboken – www.hastforskning.se

Forskningsprogrammet omfattar inte direkta innovationsprojekt. Forskningsprojekten kan naturligtvis även leda till innovation. Steget till innovation kan också gå vägen över patent. SHF är för innovativ forskning som kan leda till produkter som kan nå en marknad, projektmedel får dock ej användas för att täcka patentkostnad.

SHFs policy kring djurförsök

Användande av djurförsök skall av den sökande motiveras redan i steg 1 i ansökan. Projekt med djurförsök får endast inledas efter att djuretiskt tillstånd i respektive land beviljats, samt finansiering betalats ut. SHF delar lagstiftarens och tillsynsmyndighetens syn att användning av djurförsök skall begränsas.

Organisation

Styrelsen tillsätts av SHF:s stiftare och enligt avtal med Norges forskningsråd. Styrelsen kan därutöver själva välja in ytterligare ledamöter.

Styrelsen beslutar årligen om prioriteringarna inför utlysningen av forskningsmedel

- hur mycket forskningsmedel som utlyses
- fördelningen av utlysta medel mellan programområden
- eventuella särskilda satsningar det året

Det övergripande operativa ansvaret för SHF ligger på verksamhetsledaren medan forskningssekreteraren ansvarar för forskningsprogram, beredningsgrupper och nomineringskommitté.

Ekonomi och administration sker i samverkan med Stiftelsen Lantbruksforskning. Kommunikationstjänster delas mellan HNS och NHS.

Verksamhetschefen koordinerar aktiviteter mellan de norska och svenska parterna, där parterna ansvarar för att utse kontaktpersoner.

Till SHF inkomna forskningsansökningar granskas, bedöms och prioriteras av två beredningsgrupper, en till respektive forskningsområde. Beredningsgrupperna lämnar förslag på beviljande av anslag samt avslag för beslut av SHF:s styrelse. Grupperna bedömer även inkomna slutrapporter. Forskningssekreteraren är sekreterare i bägge grupperna och föredragande av förslag till beslut inför styrelsen.

Ledamöter och ordförande i beredningsgrupperna föreslås till SHF:s styrelse av en nomineringskommitté. Till grund för förslagen har nomineringskommittén att, förutom föreslagen ledamots vetenskapliga kompetens eller förmåga att bedöma relevans för hästnäringen, tillse att kompetens finns avseende de olika områden som beskrivs i SHF:s forskningsprogram. Ordförande i nomineringskommittén skall vara sakkunnig inom programområdet.

4. STRATEGISKA MÅLSÄTTNINGAR

Långsiktiga mål

- Säkra en långsiktig och ökad finansiering.
- Ökad samhällsamverkan för relevans, spridning och nyttgörande av forskningsresultat.
- Ökad forskningssamverkan mellan Norge och Sverige och andra nordiska parter.
- Ansökningar med hög vetenskaplig kvalitet i tillfredställande antal för beredning och spridning av forskningsresultat genom stiftelsen och samarbeten.

De långsiktiga målen har satts till tre strategiska initiativ med underliggande mål som i den årliga verksamhetsplanen bryts ner till mätbara aktiviteter.

#1 Ökad finansiering

- Väletablerade samarbeten med flera aktörer i Norden för riktade utlysningar, kunskapsutbyte och nätverk
- Den norska privata finansieringen har ökat med två nya finansierare. **(NO)**.
- Den svenska privata finansieringen har ökat med två nya finansierare. **(SE.)**
- Den offentliga finansieringen i Sverige är långsiktig och motsvarar den privata insamlingen. **(SE.)**

Finansieringen från stat och näring ska säkras och helst ökas, genom ett större engagemang och en bättre kunskap gällande hästforskning och

forskningsmiljöerna i Sverige och Norge. Stiftelsen strävar efter att upprätta fleråriga avtal med sina privata och statliga finansörer. I arbetet med att trygga den långsiktiga finansieringen tas hänsyn till de olika förutsättningarna i Norge och Sverige. En förutsättning för att få fortsatt och utökad finansiering samt stärka legitimiteten är att kunna uppvisa forskningsprojekt av hög vetenskaplig kvalitet och relevans samt att SHF drivs så kostnadseffektivt som möjligt. Hästnäringen samt allmänheten ska känna till möjligheten att skänka pengar till SHF.

2 Forskning- och samhällssamverkan

- Antalet norska huvudsökande har i genomsnitt ökat med 10 % och är i tillfredställande antal sett till utlysta NO/SE-medel.
- Alla beviljade projekt är av hög kvalitet och relevans.
- Det är fler tvär-vetenskapliga projekt över fokusområden och lärosäten som söker och får beviljat medel.
- 40 % av alla beviljade projekt är norsksvenska samverkansprojekt.
- Stiftelsen deltar i och har goda relationer i nordiska och internationella nätverk för kunskapsöverföring, informations-spridning och informationssamling.

Forskningsprogrammet är indelat i två områden för att säkerställa att fokus läggs såväl på det nyare området samhällsvetenskap och humaniora, såväl som de vedertagna forskningsområdena inom veterinärmedicin samt husdjurs- och teknikvetenskap. Stiftelsen verkar för att öka antalet norska huvudsökande samt antalet samverkansprojekt över nationsgränserna. Genom att stärka forskningssamverkan välkomnas tvärvetenskapliga projekt över fokusområden samt lärosäten. Det ska även stärka de nätverk stiftelsen kan verka inom för att öka informationsspridningen och omvärldsbevakningen.

3 Kommunikation och kunskapsspridning

- En stark, samlad kommunikation med ökad spridning där målgrupperna känner igen avsändaren, förstår och tar till sig forskningsresultat.
- Stiftelsen har stärkt sin närvaro på evenemang där näringen ser/känner till SHF och arbetet stiftelsen gör.
- Kunskapen om stiftelsens arbetete är god hos politiker och stiftelsen träffar politiker genom egna och andras möten/ evenemang och syns i media. Andra samhällsaktörer har också väl kännedom kring SHF.

SHF skall verka för en tydlig koppling mellan brukare, forskare och näring/industri såväl i kommunikation som implementering av resultat från projekt. Forskningsresultaten skall omsättas i kunskap som sedan skall nå ut till näringen och andra intressenter. Beroende på vem

mottagaren är måste kunskapsöverföringen anpassas till mottagaren. Stiftelsen kräver att forskarna vid varje tillfälle (artikel, publicering, intervju med mera) ett projekt finansierat av SHF presenteras, nämner att SHF står för finansieringen av projektet. Detta för att möjligheten till anslag och stöd för hästforskning ska bli mer känt, hos såväl politiker, beslutsfattare såväl som inom forskningsmiljöerna och hästnäringen, genom effektiv kommunikation till rätt målgrupper.

Det är av största vikt att näringens forskningsbehov ur ett relevansperspektiv kommuniceras med forskarmiljöerna samt politiker för förståelse och medvetenhet.

5. UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING

Strategiplanen följs upp årligen av SHF:s styrelse för att alltid vara ett aktuellt och dynamiskt verktyg, som gagnar och förstärker en positiv utveckling av den svenska och norska hästforskningen. Strategiplanen ska utgöra en bas för dialogen mellan SHF och övriga organisationer inom hästnäringen samt med staten och forskarsamhället.

Under året ska löpande rapportering och avstämning av aktivitetsmålen ske till styrelsen. Anslagsfördelning följs årligen upp gentemot satta program mål. En mer genomgående utvärdering av SHF:s verksamhet och finansierade projekt bör göras på regelbunden basis för att verifiera att medlen gör nytta.